Sumonyi Zoltán

Védőbeszéd 2

XI. A régi vádakról most elég lesz ennyit szólnom,
Inkább Melétoszékhoz forduljunk vissza már!
Kezdjük Melétosszal, ki – ahogy magáról mondja –
Az államért aggódván elméje körbe jár:
Az mondja, vétkezem, mert az ifjakat megrontom,
S keblemben istenszobrok helyén új démonok. –
Szerintem bűnös az, ki alaptalan megvádol,
S buzgó, ahol mindeddig csak hátat fordított.

XII. Tehát most állj föl, s mondd el nekünk is itt, Melétosz,
Fontos-e, ha az ifjak elméjét művelik?
„**Fontos, bizony**!" – Helyes! Most mondd meg, hogy kik tehetnék
Az ifjakat még jobbá? „**A törvények teszik**."
Aztán? „**A bírák**". – Aztán? „**A népgyűlés**." – Vagyis hát
Mindenki jobbít rajtuk, csupán én rombolok?
„**Igen. Ezt mondom éppen**." – Zeuszra! Boldog ifjak!
Egy ellen védik őket sok százan, mentorok.

XIII. Aztán felelj, szerinted miféle polgárok közt
Jobb élni? Hitszegő, vagy derék szomszéd a jobb? –
„**Derék szomszéd**!" – No lám csak! Elismered, a jók jót,
A rosszak rosszat tesznek? „**El én! Nem cáfolok**."
S azt mondod, készakarva rontom az ifjúságot.
Azért, hogy felnőttként mind rosszat tegyen velem?
Ilyen bolondnak tartod az aggastyánt, Melétosz?
Ezt senki el se hinné, miként én sem hiszem.

XIV. Vegyük tovább! Bevádolsz, hogy újabb démonokban
Hiszek, s nekem nem szentek az ősi istenek.
Másutt meg azt mondod, hogy nem hiszek semmiben sem.
Nem véled, itt azért nagy ellentmondás lehet?
„**Nem vélem!**" – Márpedig, ha azt mondod: vétkezem, mert
Nem hiszek istenekben; istenekben hiszek,
Ez tréfa, rossz kísérlet. Athéni férfiak! Lám,
A vádló tréfamester csak játszik véletek.

XV. Miért mondom, hogy játszik Melétosz a szavakkal?
Vizsgáljátok meg, kérlek ez ifjú érveit!
Vajon születhet ember, ki lóversenyre jár, de
Azt mondja, olyan állat, hogy ló, nem létezik?
A démonok, mint tudjuk, istenek szülte lények,
Vagy istenek nemzették, hát így-úgy istenek.
Bolond lennék tagadni istenek, nimfák létét,
S utódaiknak is jár az istentisztelet.

XVI. Tehát Melétosz vádja nem áll meg. – Engem inkább
Aggaszt a gyűlölet, mert sokan gyűlölnek itt.
Mondhatnátok, miért is művelsz oly dolgokat, mely
A gyűlölet s irigység okán veszélybe vitt?
De tisztességes ember nem mérlegel, hogy meghal
Vagy élhet szemlesütve. Miféle élet az?
Azt mondom, hogyha egyszer hited mellett kiálltál,
Halálodig maradj ott! Rongy élet nem vigasz.

XVII. Közérthetőbben, s rólam: Ha most elengednétek
Egyetlen megkötéssel: Nincs több bölcselkedés, –
Azt mondanám: Athéni derék polgárok, inkább
Ítéljetek halálra, az kisebb szenvedés.
Amíg a hangom bírja, öregnek, fiatalnak,
Athéninek, vagy bármely polgárnak oktatom:
A jellemépítéssel törődjön, ne a ranggal!
Vagyonból nem lesz erkölcs. Erényből lesz vagyon.

XVIII. Mert ezt tanítom, ebből következik, nem engem
Bűntettek, hogyha végül az ítélet: Halál.
Athén veszít az által, ha nincs, ki ostorozza
A lomha metropoliszt, mely folyton szundikál.
Az istenek rendeltek korholni, ébresztgetni
Az itt lakókat és az erre tévedőt.
Mikor találtok még egy ilyen bolond tanítót,
Ki ingyen és szegényen nem sajnál észt, erőt?

XIX. Megkérdeztétek, mért nem nyilvánosan tanítok?
(Személyesen kerestem egy-egy vitatkozót.)
Gyermekkoromtól hallom az istenek tanácsát:
Ne hirdess államügyben nyíltan nyilvánvalót!
Igen, mert nem lehet, hogy biztonságban maradjon
Ki nagy tömegnek mondja: Az igazság, s a jog
Bizony, hogy védelemre szorulna városunkban! –
Őszinte államférfi így-úgy, de veszni fog.

XX. Tapasztalatból mondom: Egykor a Nagytanácsban
Ültem, mikor kimondták: Az ítélet halál
A Szalamisznál győztes derék tíz stratégára,
Mivel sok vízbefúltért nem mentek vissza már!
Egyedül én szavaztam ellene, mert a jognak
Ez ellentmond, érveltem, de hát a rétorok
Engem akartak végül vádlottként elvezetni. –
Emlékezhettek erre, hisz mind szavaztatok!

XXI. Tehát ne higgyétek, hogy megérek hetven évet,
Ha közszereplőként úgy élek, mint eddig is:
Ügyelve csak a jogra, csakis az igaságra,
Vizsgálva, mi valódi, vizsgálva, mi hamis.
A tanítványokért sem tudnátok elítélni,
Nekik se mondtam mást, és „tanítva" meg soha.
Csak kérdeztem: Mit gondolsz erről, mit gondolsz arról?
A jognak ez szerinted az éle, vagy foka?

XXII. De hát miért követnek örömmel mind, az ifjak?
Nyilván azért, mert abban a kedvüket lelik.
S ha ezzel rontom őket, amint Melétosz mondja,
Miért nem vádoltak meg se ők, se szüleik?
De hát itt vannak most is, tanúskodhatnak, névvel,
Akár a vádak mellett, akár mellettem is.
Azért nem szólítjátok tanúk padjára őket,
Mert tudjátok a választ: Melétosz volt hamis!

XXIII. Elég legyen már ennyi beszéd a védelemre!
Akad, persze, ki várná, hogy én, mint egykor ő,
Sokkal kisebb veszélytől siránkozásba kezdve,
Apát, anyát, porontyot mentségül vont elő.
Én nem teszem! Bár vannak fiaim, éppen három,
Meg asszonyom, de őket szégyenbe nem hozom.
Szégyent Athénra sem! Hogy utóbb ne mondja senki,
Polgáraként e földi létért rimánkodom!

XXIV. A tisztességen túl, az nem lenne igazságos,
Hogy esdekelve kapjak kegyelmet tőletek.
A bíró esküt tett, hogy törvény szerint cselekszik,
S az ítéletben nem dönt, kit szeret, nem szeret.
Ezért esküszegésre nem késztethetjük őket,
Viszont ők sem lehetnek önként esküszegők! –
Hibátlan érveimre határozatot várok.
Ahogy számomra, épp úgy számukra tetszetőt!

(folyt. köv.)

